

ФОРМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ПРИ ФОРМУВАННІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

*В.В. Гречкосій,
І.Г. Гуров*

Процес становлення ринкових відносин торкнувся підприємств і організацій агропромислового комплексу України, оскільки без вдосконалення виробничих відносин, без реформування форм власності та господарювання подальший поступальний розвиток просто неможливий.

Визначальну роль у проведенні реформи на селі відіграв Указ Президента України від 3 грудня 1999 р. №1529 “Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки”, який вніс значні корективи і сприяв активізації її проведення.

На початок реформування в Миколаївській області налічувалось 356 колективних сільськогосподарських підприємств, які перетворені на господарства, в основі яких лежить приватна форма власності на засоби виробництва. На їх базі станом на 1 січня 2002 року створено 480 нових аграрних формувань, з яких: 156 приватно-орендних підприємств, 158 товариств з обмеженою відповідальністю, 64 відкритих акціонерних товариств, 43 закритих акціонерних товариств, 17 сільгоспокооперативів, 23 селянських (фермерських) господарств і 19 інших (табл. 1).

В процесі реформування КСП право на майновий пай отримали 153 тис. громадян-співвласників майна реформованих господарств. Близько 20,3 тис. громадян стали засновниками новостворених підприємств, 11,8 тис. — вийшли одноосібно і отримали майно в натурі, 9 тис. громадян відчужили паї іншим способом у встановленому законом порядку. Групами співвласників майна, до складу який увійшло 94,3 тис. громадян, укладено з новоствореними агроформуваннями 265 договорів оренди цілісних майнових комплексів. За умовами укладених договорів орендна плата в грошовому еквіваленті складає 2,9 млн. грн. Частка майна, отриманого в натурі у спільну часткову власність у пайовому фонді складає 87%. Право власності на майновий пай члена колективного сільськогосподарського підприємства посвідчено 106 тис. громадян (95%).

Таблиця 1

**Хід реформування колективних сільськогосподарських підприємств
Миколаївської області станом на 1 січня 2002 року**

Райони	Рефор- мовано	На їх базі створено, всього	В тому числі						
			ПОП	ТОВ	ВАТ	ЗАТ	СГВК	С(Ф)Г	Інші
Арбузинський	9	23	–	3	1	11	4	–	4
Баштанський	36	45	1	37	6	1	–	–	–
Березанський	15	20	12	5	3	–	–	–	–
Березнегуватський	14	32	5	22	–	1	–	4	–
Братський	19	22	9	8	3	–	–	–	2
Веселинівський	23	33	12	18	2	–	–	1	–
Вознесенський	21	26	14	7	5	–	–	–	–
Врадіївський	15	13	6	5	–	–	–	2	–
Доманівський	20	32	11	6	2	1	7	–	5
Єланецький	16	18	13	1	3	1	–	–	–
Жовтневий	14	35	6	6	8	5	4	–	6
Казанківський	19	17	5	5	5	–	–	1	1
Кривоозерський	19	19	11	–	1	1	–	6	–
Миколаївський	5	25	4	8	12	1	–	–	–
Новобузький	27	32	20	8	3	1	–	–	–
Новоодеський	16	13	–	1	1	10	1	–	–
Очаківський	10	12	–	2	1	8	1	–	–
Первомайський	29	37	13	13	5	1	–	5	–
Снігурівський	27	26	14	3	3	1	–	4	1
Всього	354	480	156	158	64	43	17	23	19

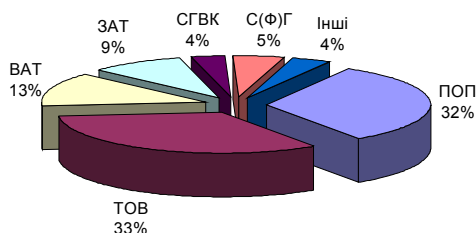
У власність селян передано 1440,1 тис. гектарів сільськогосподарський угідь, з яких 1367,6 тис. гектарів розпайовано, 195,8 тис. громадян отримали право на земельну частку (пай). Середній розмір земельної частки (паю) складає 6,9 ум. кад. га. Станом на 1 липня 2002 року в області оформлено 72,7 тис. державних актів на право приватної власності на землю в заміні отриманих сертифікатів.

В області нараховується 4,3 тис. фермерських господарств, у власності та користуванні яких знаходиться 195,4 тис. га земель, з них сільськогосподарських угідь – 194,5 тис. га. На сьогодні розширення землекористувань фермерських господарств відбувається

в основному за рахунок оренди земельних часток (паїв) колишніх членів реформованих колективних господарств. Якщо на початок 2000 року в області на одне фермерське господарство в середньому припадало 32 га землі, а в 2002 році — близько 45 га.

Загальну структуру реформованих сільськогосподарських підприємств можна продемонструвати на рис. 1.

Структура реформованих сільськогосподарських підприємств Миколаївської області станом на 1 листопада 2001 року

ПОП – приватно-орендне підприємство
ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю
ВАТ – відкрите акціонерне товариство
ЗАТ – закрите акціонерне товариство
СГВК – сільськогосподарський виробничий кооператив
С(Ф)Г – селянське (фермерське) господарство

Рисунок 1

Реформування аграрного сектора економіки дає свої позитивні наслідки. В Миколаївській області в 2001 р. отримано рекордний врожай зернових — 2,8 млн. т, збільшився валовий збір цукрових буряків у 2,4 рази проти 2000 р., зібрано 35 тис. т винограду, що на 5 тис. т більше минулого року. З осені вперше за останні 10 років проведена зяблева оранка. Господарства отримали 87,4 млн. грн. прибутку, всі сільськогосподарські райони закінчили рік з прибутками. Виробництво валової продукції в порівняльних цінах становить 2 млрд. грн., що в 1,5 рази більше 2000 р. Збиткових господарств зменшилось на 44%. Підприємства харчової промисловості виробництво продукції збільшили на 43%, і загальний об'єм становить 465 млн. грн.

Незважаючи на складні погодні умови в 2002 році одержано врожай зернових 2,4 млн. т, що на 50% більше середньорічних за останні 5 років, очікується валовий об'єм виробництва сільськогосподарської продукції на рівні 2001 року.

Результати господарської діяльності показують, що нові форми господарювання в аграрному секторі економіки набирають сили і за ними майбутнє на шляху збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, поліпшення її якості, забезпечення економічної безпеки держави.